

ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТЬ «ЕФЕКТИВНІСТЬ» ТА «РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ»

Н.І. Климаш асис.

Національний університет харчових технологій

Ефективність - важлива категорія економічної науки, за допомогою якої визначаються шляхи раціонального використання обмежених ресурсів з метою досягнення максимальних результатів виробництва. Необхідне встановлення певної рівноваги між реальними можливостями виробництва благ і безмежними потребами людей в них. Вирішити це складне завдання можна лише в умовах такої системи господарювання, при якій виробництво було б зацікавлене в ефективному використанні ресурсів, випуску тільки тих благ, які користуються попитом споживачів.

Економічна ефективність властива не тільки економічній системі в цілому, але й різним галузям промисловості. Поняття економічної ефективності використовується при організації виробництва, розподілу, обміну й споживання матеріальних цінностей, у методах господарювання й управління.

За радянських часів саме ефективність як економічна категорія активно досліджувалась економістами. Зарубіжні економісти частіше зосереджували свою увагу на двох поняттях: ефективність та результативність.

Значний внесок в розвиток теорії ефективності вніс П. Друкер. Зокрема в його працях зазначається, що ефективність можна розуміти по-різному: «У першому випадку ефективність означає робити потрібні речі (doing right thing), а в другому – створювати потрібні речі (create the right thing)».

Даним визначенням характеризується двоїстість поняття ефективність: досягнення поставленої мети (дієвість/результативність); досягнення мети найбільш економічним способом (економічність).

Діаметрально-протилежні думки зарубіжних вчених, стосовно

трактування сутності понять «ефективність» та «результативність», достатньо часто пояснюються дуалістичним підходом до перекладу слів, що характеризують ці поняття. Цей факт підтверджується і самими перекладачами.

Термін «ефективність» походить від терміна «ефект». Останній, у свою чергу, від латинського «effectus», що в перекладі означає виконання, результат певної причини або дії. Звідси термін «ефективність» (від лат. «efficientia») можна трактувати як результативність певного процесу, дії.

Для усунення дискусійності питання щодо ототожнення понять «ефективність» та «результативність» пропонуємо скористатись визначеннями, наведеними в стандарті ISO:9000:2000:

- ефективність (п. 3.2.15) – співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами;

- результативність (п. 3.2.14) – ступінь реалізації запланованої діяльності і досягнення запланованих результатів.

Вищевказані характеристики дають право стверджувати, що ефективність є більш глибокою категорією, що характеризує діяльність підприємства за умов обмеження ресурсів та максимізації створення благ.

Результативність буде характеризувати величину отриманого результату діяльності підприємства. Як відомо, за певних умов, результат може бути позитивним, нульовим або негативним.

Складність оцінки ефективності та результативності обумовлена їх багатоаспектністю - можливістю використання для оцінки продукції, процесів, результатів господарювання, а також багаторівневістю – оцінювання підрозділу, виду діяльності, підприємства в цілому. Іншими словами оцінка окремо ефективності або результативності не дає повної інформації про об'єкт дослідження і потребує комплексного підходу до вирішення питання.

_____ Климаш Н.І.